

Jezdí vaši zaměstnanci na kole a máte to právně fit?

Když svého zaměstnance vysíláte na pracovní cestu, bude to často dál, než by došel pěšky. Za způsob dopravy zaměstnance na pracovní cestu se může považovat i chůze nebo použití kola. Podívejme se tedy na pravidla použití jízdních kol během pracovní doby (pozn. kol klasických bez přídatných elektrických motorů).

Co mám prověřit, když zaměstnanci kolo dovolím?

Pečlivě přihlédněte k tzv. oprávněným zájmům vašeho zaměstnance, zákoník práce pod tím chápé zdravotní stav, především z pohledu fyzické kondice. S tím souvisí i předpokládaná vzdálenost, jakou má zaměstnanec překonat. Nepřehlížejte lokální podmínky. Jiná bude situace v případě cyklo-pracovní cesty do sousední obce, oproti pracovní cestě po velkoměstské džungli.

Co je to pracovní cesta?

Pracovní cestu popisuje zákoník práce. Je to dočasná změna místa, kde zaměstnanec práci vykonává. Vedle toho, jak bude pracovní cesta dlouho trvat, nebo kam se pojedete, rozhodujete o

způsobu dopravy. Pravidla týkající se pracovní cesty, se vztahují na okamžiky, kdy pro vás zaměstnanec plní pracovní úkoly, tedy povinnosti, které pro něho vyplývají z pracovního poměru u vás. Nepodceňujte proto v pracovních smlouvách důkladné vymezení druhu práce a v její návaznosti pracovní náplně! U pracovních cest se vám to bude hodit. Navíc, nejde obecně říct, že každý okamžik pracovní cesty je plněním pracovních úkolů. Z pohledu dopravy je důležité rozlišovat, zda jde o pracovní cestu, nebo jen o plnění pracovních úkolů v rámci pracovní smlouvy, např. o cestu potřebnou během výkonu dané práce (zaměstnanec se pohybuje po městě, které má v pracovní smlouvě určené jako místo výkonu práce).

Můžu vyslat zaměstnance na pracovní cestu na kole?

Můžete! Způsob dopravy určujete vy. Zvažujte jen, koho na pracovní cestu na kole vysíláte (viz úvod). Je to vaše právo a zároveň povinnost určit zaměstnanci dopravní prostředek. Jde o nutnou podmínku k tomu, aby zaměstnanec mohl na pracovní cestu vyrazit. Je na vás, jaký dopravní prostředek zaměstnanci zvolíte. Zdůvodňovat nic nemusíte. Nezapomínejte, že z právního pohledu je pracovní cesta dohoda zaměstnance se zaměstnavatelem. Zaměstnance můžete na pracovní cestu vyslat, jen když s cestou souhlasí. Dohodnout se můžete „dopředu“ v pracovní smlouvě, nebo každou pracovní cestu schvalovat zvlášť.

Kdy pracovní cesta na kole začíná a končí?

Začátkem a koncem pracovní cesty na kole je okamžik, kdy zaměstnanec skutečně vyjede a přijede zpět. Rozhodující je moment nasednutí a sesednutí z kola.

Na jakém kole vyrazit?

Dopravním prostředkem může být jak osobní kolo zaměstnance, firemní kolo nebo tzv. sdílené kolo (známé pod „bikesharing“). Právní režim sdílených kol můžeme chápat podobně, jako když si zaměstnanec půjčuje „kolo z půjčovny“. Spadá tedy do kategorie osobního kola, s jehož využitím musí zaměstnavatel souhlasit. Na pracovní cestu může zaměstnanec vyjet i na firemním kole. Využití různých druhů kol na pracovních cestách doporučuji zahrnout do vnitřní směrnice vaší firmy, především z pohledu odpovědnosti za škodu a následných náhrad. Ve směrnici uveďte, na jakých druzích kol zaměstnancům dopravu povolujete. Pokud jde o sdílená kola, uveďte názvy společností, jejichž kola budou zaměstnanci využívat.

Proč je vhodné právně ošetřit úschovu kol?

Je-li firemní kultura cyklistům nakloněná, bezpečnou úschovou se vyhnete komplikacím a lépe předejdete případným škodám. Vyhrazení místa pro kola má totiž vliv na vaši případnou odpovědnost při jejich poškození. Jako zaměstnavatel máte povinnost zajistit úschovu věcí zaměstnance. Dopravní prostředky sice pod tuto skupinu nespádají, když ale jako dopravní prostředek při pracovních cestách určíte kolo, kolárnu více než doporučuji.

Jak na sdílená kola?

Když zaměstnancům umožníte využívat sdílená kola, jak už jsme řekli, právní režim je podobný, jako u kol z „půjčovny“. Zaměstnanci zpravidla vznikne právní vztah přímo s provozovatelem sdílených kol, při kterém se bude řídit všeobecnými obchodními podmínkami provozovatele. Ve vašich vnitřních předpisech je vhodné popsat způsob a výši placení půjčovného nebo podmínky benefitů pro sdílená kola. Zaměřte se také na ustanovení o závazcích, pod kterými si váš zaměstnanec kolo půjčuje, včetně ustanovení o pojištění. Za jízdu na kole nepřísluší sice náhrada za pohonné hmoty, můžete ale vydat předpis, ve kterém přiznáte zaměstnanci náhrady za jízdu na kole. Navíc, malé motivační odměny mohou být výzvou. Individuální podmínky s provozovateli sdílených kol si zkuste nastavit v rámci smluv o trvalé spolupráci. Spolupráci budou jistě otevření.

A co technický stav kol?

Při užití firemních, osobních či sdílených kol také platí, že před zahájením cesty má zaměstnanec povinnost přiměřeně zkontrolovat jejich technický stav (jsou to tzv. úkony nutné před začátkem pracovní cesty). O této povinnosti je vhodné zaměstnance proškolit, jak si budeme povídat dále. Zajímejte se o to, jaké jsou technické standardy sdílených kol a zda jsou v souladu se standardy, se kterými seznamujete zaměstnance ve vaší firmě. Buďte klidní, technické požadavky na kola od bikesharingových provozovatelů bývají nadstandardní.

Co když zaměstnanec zlobí?

Způsob dopravy, který zaměstnanci zvolíte, je konečný. Na pracovní cestu musí zaměstnanec jet na takovém dopravním prostředku, který jste mu určili. Může se ale stát, že máte důvody, proč nechcete na pracovní cestu kolo povolit - povrch vozovky se vám zdá nebezpečný, nebo vidíte, že zaměstnanec není zrovna fit. Co když zaměstnanec přesto vyrazí na kole? V takovém případě neodpovídáte za škodu, kterou při jízdě způsobil. Zaměstnanec může případné nároky uplatňovat vůči tomu, kdo mu škodu způsobil. Aby bylo mezi vámi jasno, pravidla vydávejte písemně. Viz níže „*jak to mít právně fit*“. Když váš zaměstnanec poruší „BOZP“, může tu být důvod, jak se zprostit odpovědnosti za pracovní úraz. Při odškodňování pracovních úrazů je důležité posoudit každý případ zvlášť, především to, zda existuje přímá souvislost úrazu s plněním pracovních úkolů.

A co „Do práce na kole“?

Jednoduše řečeno, do práce se zaměstnanec může dopravit, jak chce, a vy s tím nemáte nic společného. Při cestě z práce a do práce se u zaměstnance nejedná o plnění pracovních povinností. Podle § 271 písm. k odst. 3 zákoníku práce *není pracovním úrazem takový úraz, který se zaměstnanci přihodil na cestě do zaměstnání a zpět*. Cítíte-li se být cyklo-zaměstnavatelem, nabídněte zaměstnancům v rámci firemní směrnice odměny za užívání kol do práce. V rámci systému benefitů je možné popsat také používání firemních kol i v soukromém čase a další výhody.

Kdo platí za půjčení sdílených kol?

Když půjde o pracovní cestu, půjčovné byste měli hradit vy. Obdobně tak platí u odsouhlaseného výjezdu na meeting na sdíleném kole. Zaměstnanci půjčením sdíleného kola vznikají tzv. nutné vedlejší výdaje. Vycházíme z toho, že jste povinni nést náklady spojené s výkonem práce zaměstnance. Vše začíná u pracovní smlouvy. Záleží na tom, kde má zaměstnanec určené místo výkonu práce. Podle místa výkonu práce posuzujeme, jestli jde o pracovní cestu, nebo ne. Každý případ bude mít svá specifika, ve firemních předpisech doporučuji ušít váš model na míru – tedy popsat ve vztahu k půjčování sdílených kol. Sami nejlépe víte, jaké jsou cíle cest vašich zaměstnanců.

Náš zákoník práce sice neupravuje náhradu za použití osobního jízdního kola, ani například náhradu za to, když jdete pěšky. Motivační odměny pro cyklisty ale doporučuji upravit interní směrnicí, stejně jako příspěvek na údržbu osobních kol. Navíc, nikdo vám nebude zakazovat poskytovat zaměstnancům náhrady, které nejsou zákonem upravené. ☺

Je kolo fit?

Vyjel zaměstnanec bez vašeho souhlasu? Odpovědnosti za věcnou škodu se můžete zprostit v případě, kdy zaměstnanec použije kolo bez vašeho souhlasu. Rozsah odpovědnosti za nemateriální újmu záleží pak na více faktorech. Šlo o pracovní úraz? Stal se na pracovní cestě? Zaměstnavatel se odpovědnosti může zprostit např. prohlášením, že „nebude hradit škodu na dopravním prostředku, kterého zaměstnanec použil při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním bez jeho souhlasu“ - ale jen ve vztahu k věcné škodě. Když se prokáže zavinění škody zaměstnancem, náklady, které souvisí s poškozením kola si nese zaměstnanec sám. Obecně

se při šetření pracovního úrazu na pracovní cestě hodnotí, jaká je míra zavinění nehody obou stran a také to, zda se zaměstnanec choval v souladu s vnitřními předpisy a zákonem. Obecný recept není, je to těžké téma.

Kdy škodu (nejspíše) nehradíte?

Když se zaměstnanci přihodí nějaká nehoda na pracovní cestě na osobním kole, jsou právní důsledky odlišné. Posuzuje se, jestli vznikla současně věcná škoda i újma na zdraví a zda jsou dány důvody pro zproštění odpovědnosti zaměstnavatele, a to úplné nebo částečné. Řeší se také to, jakou měrou se na tom všem podílel sám zaměstnanec porušením svých povinností (jízda na kole po velkolepé firemní oslavě). Když si ale všimnete, že se zaměstnanec moc usmívá, rozhodně ho na pracovní cestu na kole nevysílejte a mějte rozum vy!

Kdy škodu budete hradit alespoň trochu?

Můžete být v situaci, kdy zaměstnanec škodu nezaviní, ale vznikne jak škoda majetková, tak dojde k úrazu na kole. V takovém případě je nutné posoudit, zda se jedná o pracovní úraz (popis viz výše) a dále jestli jsou splněny formální požadavky nutné k pracovní cestě (váš souhlas s kolem jako dopravním prostředkem, způsobilý zaměstnanec na kole, zda i kolo bylo v pořádku po technické stránce apod.). Pokud by se jednalo o pracovní úraz, odpovídáte jak za případnou škodu, tak za úraz, který se zaměstnanci na kole přihodil.

Jak to všechno mít právně fit?

<i>Promyslete, jaký chcete být zaměstnavatel & na co máte kapacity.</i>
K právním krokům doporučuji přistoupit ve chvíli, kdy máte jasno, jak jdou kola a práce ve vaší firmě dohromady. Máte prostor pro úschovu kol? Je blízko vaší firmy stanoviště sdílených kol? Hurá do toho!
<i>Projděte podmínky vašich pracovních smluv cyklo-nadšených zaměstnanců.</i>
<i>Vypracujte vnitřní předpis obsahující způsob provozu kol.</i>
<i>Aktualizujte platnou legislativu, která se týká pravidel provozu na pozemních komunikacích.</i>
<u>Místo pro kola</u> : Určete osoby, které za provoz úschovy odpovídají (klíče, její správa apod.) včetně zaměstnance, který odpovídá za stav firemních kol, kontroluje výbavu nebo pomůže s opravou kola.
<u>Výbava a technické požadavky na kola i na cyklisty</u> : Čím musí být vybavena kola a čím musí být vybaven při jízdě zaměstnanec, detaily výbavy vám napoví Příloha č. 12 vyhlášky Ministerstva dopravy o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích.
<u>Zaměstnanec musí být fit</u> – vstupní lékařskou prohlídkou je vhodné potvrdit způsobilost zaměstnance řídit kolo. Lékař výslovně uvede, že zaměstnanec je schopný jezdit na pracovní cesty na kole.

Evidujte a poříd'te si knihu cyklo jízd.
„Cest'ák“ – Před pracovní cestou vyplňte cestovní příkaz, kde je kolo uvedené jako určený dopravní prostředek. Popíšete v něm, kde se zaměstnanec v pracovní době nachází (v případě, že budete posuzovat třeba pracovní úraz na pracovní cestě).
Popište pravidla odpovědnosti za firemní kola, když kolo svěřujete konkrétnímu zaměstnanci.
Nákup firemních kol konzultujte s daňovým poradcem. Když kol bude více, možná se vám na konci účetního období uleví. ☺
Proškolte cyklo-zaměstnance dopravními předpisy podle zákona č. 361/2000 Sb.
Cyklista zaměstnanec se na silnici stává součástí provozu. Pravidla BOZP jsou z právního pohledu podstatná např. pro následné zproštění odpovědnosti zaměstnavatele. Porušením bezpečnostních předpisů, se zaměstnanec vystavuje riziku nést odpovědnost za škodu (např. jízda v opilosti). Míra zavinění se musí důkladně posoudit u každého z případů. A aby toho nebylo málo, měli byste stanovit i zákazy, které se mohou zdát samozřejmé, ale školte, ...že za jízdy se netelefonuje, na schodech se nejezdí, cyklistka v podpatkách ne, když sněží nevyjíždět, k jízdě patří nealko, na kole převážet tiskárnu ne, na kolo patří jen jeden zaměstnanec.

Zkrátka zahrňte do vnitřních předpisů všechna pravidla, která se týkají možnosti využití kol v práci. O bezpečnostních předpisech školte každého, koho by se kola mohla týkat a nechte si písemně potvrdit, že jste školili. Ať to máte právně fit.

Přeji vám hodně spokojených cyklo-zaměstnanců!

Mgr. Veronika Radová, advokátka

V Praze, 1. března 2021

Stanovisko je obecného charakteru a platí pro vztahy mezi zaměstnanci a zaměstnavateli, které se řídí zákoníkem práce v platném znění a vychází pouze z právních předpisů účinných ke dni vyhotovení stanoviska. Není vypracováno pro konkrétní právní zadání. Právní názory zde vyjádřené jsou subjektivními názory tvůrkyně. Konkrétní právní úprava pravidel se může lišit v závislosti na povaze zaměstnavatele.